

EKSCEPCYJA (31) *sb f*

Zawsze *ex-*; *-ti-* (18), *-cy-* (7), *-tii-* (2).

Oba e jasne, a pochylone.

sg N ekscepcyjã (6). ◊ *G* ekscepcyjéj (2). ◊ *A* ekscepcyjã (3). ◊ *pl N* ekscepcyje (8) [*w tym: -ę* (3), *-ae* (1),]. ◊ *G* ekscepcyj (5). ◊ *A* ekscepcyj(e) (1). ◊ *L* ekscepcyjach (2). ◊ (*lat.*) *sg N* *exceptio* (2). ◊ *pl N* *exceptiones* (2).

Sł stp, Cn brak, Linde XVIII w.

1. *Wyjątek, warunek, ograniczenie, zastrzeżenie* [*exceptio – wyjęcie Mącz 35d, Calep; wymówienie sobie czego, warowanie – exceptio Cn*] (5) : *Lecz wy Excepcye swoie przydawać/ á sobie ład nád Conciliámi zoftáwiacie. WujJud 157v; Cieplicámi iéy [francy] rátowác możem wżákóž nie zftym vfániém/ áby Iftność choroby tám tédy wyniść miáák/ gdyż ták głébkóy záśiádlá/ že iéy zwiérzhówné rzeczy (Mercuryufzowi záwždy exceptiá dawfzy) trudno dośiác máią Oczko [40].*

ekscepcyja od czego (1): *nie czynieliśmy żadnych gloz ani żadnych excepcyj od niego [recesu piotrkowskiego], DiarDop 119.*

ekscepcyja przeciw czemu (1): *Przećiwko temu Státutowi exceptia. SarnStat 298 [idem] 123.*

2. *praw. Zarzut formalny, którym strona pozwana w toku procesu starała się udaremnić żądanie strony powodowej lub sprawę zawiesić na pewien czas; exceptio JanStat [odwłoka prawna, odłożenie sprawy – exceptio dilatoria Cn; uchrona prawna dla nienależytego Sądu exceptio translativa est cum non is agit quern oportet, aut non ea lege, crimine, quo oportet Cn; wybijanie się z prawa, Sądu – exceptio; wyjęcie w prawie, w ustawach, w umowach – exceptio in lege Cn]* (24) : *O Wybićiu rozmáitým/ kthorym fye pozwány ftánáwfy do Práwá może od fpráwy Sądówey wyiáć/ iáko Láćinnicy zowá/ Exceptiones. (marg) odpor/ wyięćie/ odmowá. (–) EXCEPTIO to fye Polfkim ięzykiem rozumie/ odpor álbo przyczyná iáka słuźna/ prze ktorey zádánie álbo wthoczenie przećiw Perfonie/ może fye kto wybic od fpráwy Sądówey. A przynależy Excepcyja ftронie pozwáney/ iáko replica to iest odpor ná Excepcyja ftронie powódney. GroicPorz s4v; EXcepcyja iest dwoiáka/ Iedná, kthora odwłacza tylko fpráwę ná inny słuźny czás wedle Práwá/ [...] Tę Láćinnicy zowá dilatoriam exceptionem, Druga iest ktora gási y niźczy fpráwę [...] Tę Láćinnicy zowá peremptoriam exceptionem. GroicPorz t, s4v, oov; NA przypowióftowym roku nie słužá Exceptię, okromia žeby przewód práwá był nieśłuźny. SarnStat 544; gdy trzy látá wynidá temu/ który zechce czynic o winę zá główę/ iuž mu przekázi Pręscriptia/ y Exceptia pręscriptiiéy. SarnStat 611; SVMMOVNE ZEBRANIE WSZYTKICH EXCEPTIY. Exceptiones aliae sunt: Ex parte Iudicis. Ex parte Actoris. Ex parte Rei. Ex parte Procuratoris. Ex parte temporis co též pręscriptiá zowá. Ex parte fori, co Ewocátiá zowá. Ex parte inhibitionis. SarnStat 1288, 58, 768, 1171, 1172, 1279 (11); Stára pieśń Exceptie/ gwary/ diláćie: Noua emergentia: y áppelláćie. Tymi dłuźnik nárabia/ pokó mu ich ftawa KlonWor 73, 74.*

ekscepcyja przeciw komu (1): *PRzećiw powódowni ty fą Excepcye/ przes kthorych zádánie/ odporna ftroná może mu nie odpowiódác/ áni fye s nim w rzecz wdác. GroicPorz t.*

ekscepcyja w czym (1): *Aktor/ gdy czás vpátrzy/ może go przed Nas [...] przypozwác: któremu niedopuźczamy żadnych exceptiy w tym/ iż nie w fwym Powiećie bywa mácan SarnStat 906.*

Szeregi: »ekscepcyja albo odwiedzenie stron od sądu« (1): EXCEPTIO. ALBO ODWIEDZIENIE STRON OD SĄDV. *SarnStat* 802.

»ekscepcyja albo wyjęcie od prawa« (1): A Kto fie bierze ná iáką Exceptiá/ álbo wyjęcie od práwá: [...] á nie dowiedzie: tedy tym co chciał wygráć/ tymże tráci. *SarnStat* 764.

3. *praw. Przepisy prawa mazowieckiego, które utrzymały moc prawną, mimo rozciągnięcia na Mazowsze przez Batorego w r. 1576 zasad koronnego prawa ziemskiego, tzw. ekscepta mazowiecke* (2) : Ktore to Exceptie/ ták iáko wyszeye opifáne fą: My przerzeczony Król/ zá vsíłowániém Rycérstwá Mázowieckiego przez Połly ku nam ziazdu Wárfzáfkiégo połláné wydáciemy im rofkazáli. *SarnStat* 1178.

Zestawienie: »ekscepcyje wojewodztwa mazowieckiego« (1): OBiáfniáiąc y dekláruiąc Conftitucią w Exceptiách Woiewódtwá Mázoweckiego/ w Toruniu na Séymie około Kmieci vczynioną: Vítáwiamy *SarnStat* 1154.

Synonimy: 1. wyjęcie, wymowienie, warowanie; 2. odmowa, odpor, wybicie, wyjęcie.

Cf **EKSCEPTA**

AK